

a terraszon» és «Reggeli fények» című művei gyűjteményének komoly értékei. Színes lithografiai is méltó figyelmet keltettek.

A csoportkiállításán még *Lux Elek* vett részt szobraival. Lux nevét apró táncoszsobrai tették ismertté. Ezek a bájos alakok szinte zenei bensőséggel testesítették meg a könnyed mozgást, graciózus ritmusukkal külföldi kiállításaink látogatóit is mindenütt megragadták. Néhány ily alkotása most is nagy hatást keltett, de ezúttal beszédes arcásai s pár nagyobb aktja keltett méltó, nagy feltűnést. A «Fésülködő» a maga könnyed vonaljátékával is nemes szobrászati érték, csupa meleg élet. Igen jó portré a Györgyi Kálmáné. A «Füldöző» és a «Tavaszi», valamint az «Anyaság» olyan művészt reprezentálnak, aki nemcsak a graciozitás kifejezésében mester, de könnyen birkózik meg a súlyos vonalproblémák megoldásával is. *Mariay Ödön.*

Zenei szemle.

Az elmúlt két hét alatt is idegenek uralkodtak énekes színpadainkon. Nem vesszük észre, hogy zeneéletünk lassankint teljesen a külföldi művészek jól jövedelmező gyarmatává lesz? Fléta, Kiepara és több más sokkal értékeletlenebb társa közönségünk lázas érdeklődése mellett viszi el tőlünk a magyar pénzt s a mieink tengődve és szomorúan nézik háttérbeszorítottasukat. Káros és kárhóztató zenepolitika, mely ha nem változnék meg, statisztikával kell kimutatnunk ártalmasságát. Vámvédelmet a magyar művészetnek! Bécsben, a zene internacionális világvárosában, épen a napokban kiállították el a színgazgatók ugyanezt a jelszót. És nálunk az illetékesek süketek?

*

Két nevezetesebb zenei eseményről adhatunk számot. Az egyik *Rimszki-Korzakov* «*Hóhé hely*» című operájának bemutatója; a másik a hetedik bérleti filharmóniai hangverseny.

A magyar közönség nem ismeri eléggé az orosz zeneművészet nagyjait. Glinka, Muszorgszki, Borodin, Cui Cézár, Csajkovszki, Rimszki-Korzakov (1844—1908) inkább szimfonikus és kamarazeneműveiken keresztül szerettek nálunk is elismertést világnéjüknek. Színpadi műveikből alig került egy-néhány előadásra. Pedig a *Boris Godunov*-ot, vagy az *Anyegin*-t a külföldi

nagy operák mintájára állandóan műsorban tarthatnánk. Negyedszázad is eltelt budapesti bemutatójuk óta s ha akkor nem hozott sikert, most könnyen közkedveltségnek örvendhetne.

Rimszki-Korzakov-nak, a nagy orosz zeneszerző gárda egyik legeredetibb tehetségének, csak egyetlen színpadi művét, a ragogyó színekben tobzódó *Seherezade*-t ismeri közönségünk még abból az időből, mikor vagy húsz évvel ezelőtt Reinhardt a Vígszínházban előadta. Azóta a vendégszereplő orosz balettől is láttuk. Mintha ezt a hiányt akarta volna pótolni a Városi Színház, mikor a zseniális orosz mester egyik legfinomabb művét, a *Hóhé hely* című operát, mely másik operájával, a *Szadko*-val külföldön ma is műsor-darab — bemutatja.

A *Hóhé hely* ötfelvonásos meseopera. Tárgya az orosz nép költői fantáziájából életrekelített népmese. A librettót egy orosz költő (*Osztrovszki*) nyomán maga a zeneköltő írta. *Hóhé hely* Jégkirálynak és Tavasz tündérének szépséges lánya. Nagyon gyönyörű a világba. Szülei óvják az emberektől és a nap forró sugaraitól, de a leányka meg akarja ismerni a földet, ahol szép és szerelmes az élet. Elmegy az emberek közé. Szerelmbe esik s heves fellángolásába belehal... elolvad. Ez a librettó váza, melyet eléggé hosszadalmas cselekmény oszt felvonásokra.

A partitúrából mély és szellemes muzsika árad. Az orosz népzene vadvirágos, gazdag mezejéről kötötte csokorba a zeneköltő. Megejtő, finom melódiák csillogó zenei köntösben vonulnak fel előttünk. Besurranak a fülünkbe s ráülnek a szívünkre. Rimszki-Korzakov, aki elsősorban kolorisztikus talentum, ebben a művében: melódiaköltő. Beszédes zenekara csillog, mint a napsütésben a hómező. Melódiái, mint hópelyhek, szállonganak *Hóhé hely* kedves, bájos alakja körül.

A Városi Színház sok igyekezettel állította ki az operát. *Karácsonyi* István karmester kezében a nagyszerű partitúra szépen érvényesült.

*

A *filharmóniai hangverseny*-nek gazdag műsora volt. *Dohnányi* Ernő kiváló ízlését tükrözte. *Boieldieu: Bagdadi kalifa* nyitányának egyszerű bájában a zenei ultramodernek is mindig gyönyörködni fognak — titokban. *Brahms* fiatalkori (d-moll, op. 15) zongoraversenyében sokkal több közvetlen-

ség van, mint késői művei után hinnék. A zongoraszét *Goodson Katharina*, angol zongoraművészné, kitűnően játszotta. Nagy meglepetése volt a műsornak egy 163 éves mű első előadása. *Haydn* írta. Száznegyven szimfóniája közül a 31-ik, D-dur. «Kürtjel-szimfónia» néven ismeri az irodalom. A kellemesen bűg vadászkiértnek remek zenekari költeménye. A finom mester harminchárom éves korában írta, abban az időben, mikor Esterházy herceg zenekarának vezetőjét átvette. Programzeneszerűleg egy főúri vadászhangulatát zárta szimfóniájának keretébe. Az erdő méla csendjét vadászkiértjelzések verik fel. Nyargal a falka, rohan a vad, surran a madár, visszhangosak a sziklák. De nemcsak a vadászkiért meleg párája uralkodik a pasztellel festett vadászképen, hanem belebeszél a szőlő hegedű, gordonka, viola és fuvala is. Szólamaik ellenkeznek, feleselnek, kergetik egymást, majd mesteri finomsággal olvadnak össze s hullanak bele a nagy zenekar hullámaiba. *Dohnányi* Ernő feledhetetlenül vezényelte. Ha *Dohnányi*, *Haydn* dirigál, a zene műzsája mosolyog az Olimpuson. — A műsor utolsó száma *Ravel: Spanyol szimfóniája* volt. Üres zenekarcsillogtatás.

*

Említésreméltó esemény még, hogy *Hubay* Jenőék budai palotájukban évente szokásos házi-hangversenyeik sorozatát megkezdték. Magasrendű műsorok nemes művészetében gyönyörködhetik ilyenkor a magyar társadalom legelőkelőbb meghívott közönsége. Felejthetetlen emléket visz magával innen mindenki, mert *Hubay*, a rendkívüli mester, mindig szerepel.

A szóló koncertek közül *Burmester*, *Sauer*, *Jean Marie Darre*, *Stefániai Imre*, *Dohnányi Ernő*, *Földessyné-Hermann* Lula, *Paul Ivánné*—*Csuka* Etelka és *Koncz* János szónaestje emelkedett ki.

P. V.

Zenei irodalmunk.

II.

Zenei könyvek halmaza áll előttünk, amit mind az utolsó évek termeltek. Lássuk a legújabbakat.

Az Operaház a háború óta az ujdonságok szöveggönyveit nem adta ki, a műsoron álló régi operák szöveggönyvei pedig elfogytak. Ezen a szembezőkő hiányon most már segített az

Operaház. Az ujdonságokat s az állandó műsordarabok szöveggönyveit sorozatosan kiadja. Eddig öt szöveggönyv jelent meg: *Turandot*, *Hónapok háza*, *Falstaff*, *Farsangi lakodalom* és egy balett-füzet (*Aldiötörö*, *Sybil*, *Coppelia*, *Petruska*). Ezenfelül «Operaismertelők» címen figyelemreméltó sorozat indult meg, mely a népszerűbb operák tüzetes ismertetését, zenetörténeti és zeneesztétikai magyarázatát foglalja magában. Külföldön ilyen «Führer»-ek nélkül alig hallgat valaki komoly zenét. Ott a zene magyarázatnak nagy irodalma van. Nálunk vagy húsz évvel ezelőtt dr. *Vaszilievits* Emil «Népszerű operai útmutató»-ja szeretete volna betölteni ezt a feladatot, de akkor az ilyenek megírásához hiányzott a könnyed magyarázó toll. A zene művek agyonmagyarázását nagy hibának tartjuk, de a szükséges tudnivalók nélkül még a mester művek hatása sem olyan elemeltáris. Az «Operaismertelők» írói ennek tudatában jól végezték el feladatukat. Operamagyarázataik szakszerűek és mégis élvezhetőek. A *Bánk bán*-t és a *Faust-ot Radnai* Miklós írta, a *Turandot*-ot *Lányi* Viktor s *Lohengrin*-t ifj. *Gaál* Mózses. E négy füzetet csakhamar követi még nyolc. Kiállításuk feltűnően izléeses.

Evtizedek óta egyetlen elfogadható zenei újságunk sem volt. Most egyszerre négy is keletkezett. Igaz, hogy ezekből csak dr. *Gombosi* Ottó *Crescendo* című folyóirata új, a többi: régi törzsnő új hajtása. A *Crescendo* feltűnően mellőzi a magyar zenei szempontokat. Bármilyen más nyelven is megjelenhetne. Dr. *Sereghy* Elemér folyóirata, *A zene* a székesfővárosi zenekar hivatalos kiadványa. Inkább műsormagyarázatokra szorítkozik. Feladatának megfelele. A *Goll* János által alapított *Apolló*-t *Goll* Aladár felelevenítette. Kizárólag a karirodalmat szolgálja. Hézagpótló munkát végez. Legjelentősebb szakfolyóiratunk a *Zenei Szemle*, melyet míg *Temesvárt* jelent meg, *Járosvy* Dezső szerkesztett s most, hogy a fővárosban kerül kiadásra, *Major* Ervin szerkesztő munkáját dicséri. A folyóirat tizenkettedik évfolyamát éli. Az utóbbi időben minden számában értékes zenei publikációt találunk. A szerkesztőket a magyar zenetudomány tisztult szempontjai vezetik. Legutóbbi száma *Liszt* Ferenc után a külföld előtt legnagyobb nevű magyar művészről, *Bihari* Jánosról, *Major* Ervin tollából olyan tanulmányt közöl,